

Tá pápin doyri

Hugleiðingar á eini sjálvstýrslíð eftir Karl Nolsøe

Eingin verður vaksin fyrr enn pápin doyri, siga bretar. Ikki tí tú mást biða til hann doyri, men at tú dagliga livir, sum um hann ikki er her longur.

Tú skal sjálvur taka álvarsarligar avgerðir, ábyrgd og møgulegar avleiðingar. Fyrst tá kanst tú kalla teg vaksan.

Avgerðin um at vera vaksin stendur upp til hvønn einstakan, men vit vita eisini samstundis, at tað mangan er vandamikið at verða vaksin, og at tú í flest øllum førdum sjálvur skal gjalda kostnaðin.

Í øllum samfeløgum í heiminum fyrireika tey vaksnu ungdomin, so hann ein dag kann velja at verða vaksin, og læra hann at seta fótur undir eigið borð.

Konfirmantarnir heima hjá okkum fáa eitt nú at vita, tá tey verða fremd, at nú telst at tey millum tey vaksnu.

Hetta kennist álvarsligt, men samstundis spennandi tá hugsað verður um teir mongu møguleikar, sum biða fyr framman.

Tað sum eg her havi nevnt, er galdandi bæði fyr einstaklingin eins væl og samfelögin. Tey verða noyðd at taka stóðu til spurningin, um at tey nýskja at verða vaksin ella ikki.

Veksa ella minka

Heimskendi vísundamaðurin danin Søren Kirkegaard, segði, at ein og hvør fyrr ella seinri verður noyðdur at velja, og best er um tú sjálvur velur. Undir øllum umstøðum skal tú velja. Velur tú kki sjálvur, fara onnur at velja fyr teg, tað verðið seg umstøðurnar ella tín tilvera.

Men tú mást heldur ikki gloyma, at fyri hvørja ferð tú sjálvur velur, búast tú.

Tað er sjálvandi týðningarmikið at velja rætt, men størsta týðning hevur tað, at tú velur sjálvur, sjálvst um tú tekur skeivar avgerðir.

Flest øll eru á einum máli um, at ein tann mest álvarsarliga avgerðin í livinum er avgerðin um ynski er verða vaksin. Sjálvur at skula taka neyðugar avgerðir, men samstundis skula bóta ella fegnast um tær avleiðingar og tann kostnað hesar avgerðir krevja.

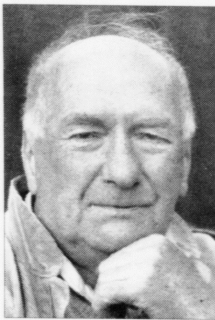
Besta gáva tú kanst geva børnum tínum er tann neyðuga hjálpl og vegleiðing, so tey kunnu standa á egnum beinum.

Frígering og fullveldi

Undir og eftir seinna heimsbardaga vísu bretar, at dagarnir hjá teimum sum stórveldi vóru taldir.

Teir stríðstudd hóast hetta saman við teimum sameindu fyr at bjarga demokratinum, sjálvsavgerðarrættinum bæði hjá lóndunum og einstaklingunum.

Stórleika sín vísir Bretland í verki, tá teir einsamallir bardust móti nazistisk-facistiska devulskapinum, og enn nú meira eftir kríggjð var lokið, tá teir við at

vísu stórsinni hjálptu teimum mongu hjálandunum til fullveldi.

Bretskir umboðsmenn vóru sendir út um nærum allan heim fyr at toga bretska flaggið niður, meðan tey nýggju tjóðarflögini vóru vundin á stong.

India, Pakistan, Sri Lanka, Burma, Malaysia, Nigeria, Ghana, Kenya, Tanzania, Uganda, Singapore, Cypren, Malta og mong onnur vóru millum tey lond, sum fingi sjálvstýri um hetta mundi.

Bretska Undirhúsið jattaði í 1948 millum annað átta mió. pund til at brúka í átta ár til at byggja infrastruktúr in Nigeria, so landið skuldi vera betur fyr at taka fullveldi.

Hóast Bretland um hetta mundið var so skuldabundnið, at landið var við at fara av knóranum eftir tær mongu útreiðslurnar í samband við 2. heimsbardaga.

Men hóast trongu figgiarligu stöðuna, vildu teir verða við til at hjápa sínum hjálandunum til fullveldi. Her kunnu danir læra nakað.

Útbúgving

40.000 ungdomar úr Afríku vóru undir útbúgving við bretska universitet og aðrar hægri lærostovnar í 60'um. Bretland figgiði útbúgvingina hjá hesum ungdomum. Longu framanundan høvdu fleiri túsdend lesandi frá teimum mongu hjálandunum nomið sær útbúgving í Bretlandi.

Millum teirra vóru Nehru, Kenyatta, Miltom Obote, Nkrhuma og nógvir aðrir, sum seinri blivu heimskendir politikarar.

Bretska hugsanin var, at skilnaðurin frá hjálandunum helst skuldi verða so vinarligur sum møgulegt til frymýnd fyr báðar partar.

Teir mongu lesandi frá hjálandunum fóru heimaftur við skjáttuni fullari av bretska ríki mentan, og ikki minst vitan, teir kundu brúka á fullveldisleiðini.

Túsdantal blivu tó verandi í Onglandi og vóru settir í stórv, har teir fing vitan og royndir, sum teir seinni kundu ríka síni lond við, tá teir settu kósini heimaftur fyr at hjálpa til við fullveldinum.

Tey fyrrverandi bretska hjálandini sum hava valt at standa á egnum beinum og varðveita demokratið, eru øll limir í Bretska Samveld-

inum »British Commonwealth of Nations«. Felags fyr londini er, at tey virka fyr felags áhugamállum.

Einstök teirra góðtaka bretska drotningina, sum teirra drotning, onnur hella meiri til tjóðveldið. Men felags fyr øll hesi lond er, at her er ongin »ovasti myndugleiki« - eingin statur. Øll eru á jøvnum føti.

Ískoyti til danska búskapin

Sum flest øllum kunnugt so arbeida túsduntals fýroyingar dagliga innan idnað, landbúnað, fiskivinnu, handil, heilsurøkt, í handilsflotanum, innan kunningararbeiðið og vísund á flatlondum.

Hesar kreftir eru við til at vaksna um danska búskapin. Teir eru vællyddir og sera sínar skyldur móti tí danska samfelagnum á jøvnum føti við tann innfódda danan.

Hesir landsmenn okkara kunnu í stuttum sigast at vera ein »gávuútlutningur« til Danmarkar, men ein flutningur sum samstundis minkar um møguleikan fyr rakstrar-møguleikum á mongum økjum heima á landi.

Ungir fýroyingar

Einir 1500 ungir fýroyingar eru undir útbúgving í Danmark í løtuni. Ein stórv partur av teimum fara heim aftur eftir lokna útbúgving - til ein almennan stól, meðan ein partur verður verandi eftir í Danmark, tí møguleikin fyr at fáa starv í Fýroyum ikki er til staðar.

Orsøkin til hesa óhugnaliga gongd í fýroyska samfelagnum skal fyrst og fremst finnast í tí samfelagsmýnstri, at langt tann størsti parturin av uppsparda fýroyska kapitalinum - her er talan um milliardir hjá bankum, tryggingarfyritøkum eins væl og einstaklingum og fyritøkum, verða brúktar til at keypa dansk vörðisbrøv, og koma á henda hátt at hjálpa danska búskapinum, meðan Fýroyar og fýroyska vinnulívið situr eftir við svíðið soð. Tí er eingin møguleiki fyr figging av nýggjum fyritøkum ella nýhugsan av nýkjum sum helst slag - ei heldur til viðlíka-hald av skipum ella virkjunum.

Danskur vinningur fýroyskt tap Fýroyar hava alika síðani Fýroya banki fór undir virksemt sít fýri skjótt 100 árum síðani verið við til at »útflyta« stórv nógva av fýroyskum kapitali til Danmarkar.

Kapitalútflutningurin til Danmarkar er sum felst øllum kunnugt vaksin nógvi síðani heimskreppuna í 30'unum samstundis sum fleiri og fleiri fýroyingar eru fluttir av landinum.

Henda gongd undar ikki tey mongu, sum hava innlit í hjálandasøgu og búskapar-ádrúkski.

Tá er júst hetta fyribrigdi sum ger, at eitt sokallað »móðurland« ynskir at vörveita síni hjáland - fyr egnan vinning og einki annað.

Men tað hendir tó í einstökum førum, at eitt »móðurland« fær vaksandi áhuga fyr at hjálpa einum hjálandi at standa á egnum beinum. Hetta er Bretland eitt talandi dømi um. Men sjálvt um tey formellu bondini loysna og til seinast heilt hvørva til hjálandið, hevur »móðurlandi« tó framvegis møguleika at hava eina týðandi ávirkan á tað nýggja samfelagið - við at nýta tann

Minningarorð um Hávard Lisberg

Tað kennist tungt og so óveruligt at skula skriva minningarorð um mín elskaða systurson Hávard, sum var við í ferðsluvannlukkuni í Óravík tann 18 september í ár. Tað virkar so undarligt og meinsgleyst at hesin fitti unglingin, ið als ongan áhugað hevði í bilum ella at fáa sær koyrikort júst skuldi doyggja í einari ferðsluvannlukkuni.

Hann legði einki í bilar ella aðrar materiellar lutir. Tað sum hevði hansara stóra áhuga var tónleikur og ting sum kundu skapa tónleik. Ein vanlig borgarlig karriera og pengar lógu sera aftarlaga á hansara ynskilista. Hávardur vildi fram um alt líva út sínar dreymar, sum fyrst og fremst vóru at skapa tónleik, ið kundu gleða hann og onnur. Hann sat altíð og spældi gittar ella tosaði um tónleik. Hann hevði longu sum 19 ára gamal komponerað fleiri lög og droymdi um at kunna liva av tónleiki og fáa loyvi til at vera seg sjálvur.

Hávardur var eitt sera gott og reint menniskja. Tað búið einki ónt í hesum fitta drongi. Hann elskaði øll síni medmenniskja og um onkur særði ella skuffaði hann, so bar hann altíð yvir við teimum, tí sum hann segði »tey vita ikki hvat tey gera« ella »tey meina tað ikki so ringt«.

Hávardur var ein óvanliga erligur og rættvísir drongur. Eg minnst einaferð hann kom til Havnar at keypa sær ein gittara og okkurt annað til gittaran. Vit fóru oman til Simma at hyggja eftir einum gittara. Tá ið vit vóru komnir heim til okkum við gittarinum, so funnu vit útav at hann hevði gildið 1000 kr. ov lítið fyr gittaran. Onkur hevði kanska verði glaður við at hava spart 1000 kr., men ikki Hávardur. Hann segði beinanvegin »eg vil ikki hava hesar 1000 krónurnar« so verði eg aldri glaður fyr gittaran. Hetta vísti hansara sanna lyndi og eina styrki, sum Hávardur átti. Tey fortaldu mær at hann sum smádrongur plagdi at fáa okkurt oyra frá foreldrunum at keypa góðgæti fyr, men ofta legði hann heldur peningin í eina innsavningar bússu í stóð á diskunum og fór tí útáftur úr handlinum við ongun góðgæti, tí hann vildi heldur gleða tey fátæku.

Tað var altíð stuttligt at fáa vitjan av Hávardi, tí hann var so positivur og glaður. Hávardur var foddur við einum sera loftum sinni og tú fekst altíð eitt heitt smil frá honum, »halló hvussi er vorið« plagdi hann at siga, tá ið vit møttust.

Systkini Hávardur, Tórbjörn og Kristel vóru ógileiga góð við hvønn annan. Tað er tí ein fragd at minnst alt tað sum tey hava givið hvørjum øðrum. Hann fekk 19 ár her á foldum, men fá munnu verða sum hava givið so nógvi sum hann gjordi hesi 19 árin. Tað er tí ein sonn gleði fyr okkum at minnst

henda fitta og milda drongin, sum vit hava so nógvi at læra av. Hann óvundaði ongun nakað, tí hann vildi bara øllum tað allarbesta og hann gleddist yvir at tað gekk hinum væl.

Seinastu ferð eg sá Hávard, aðrenn vannlukkuna, var tá ið hann búið hjá okkum á veg til Klaksvíkar fyr at innspæla eitt lag í upptøkuholinum hjá Gulla. Hetta var fyrstu ferð hann skuldi royna seg í einum studio. Hann var sera so ógileiga spentur aðrenn hann fór norður og eg minnst hvussu hann um kvöldið fortaldi um hetta lagið, sum teir ein leygardag seinnapart innspældu í Klaksvík. Tað var sum um hann hevði vunníð alla verðina. Eyguni lýsti ímeðan hann veipandi fortaldi mær um hetta lagið, sum tíverri skuldi bliva hansara seinasta her á foldum. Eg havi enn ikki høyrð lagið, men hetta lagið fer fyr okkum ið kendu Hávard at vera lagið yvir øllum lögum, tí tað var her ein av hansara stórv dreymum, ein leygardag í august, gjordist veruleiki.

Góða Guðrið systur, Jens, Tórbjörn og Kristel tit eiga so nógvi góð minnir um Hávard. Tað er tungt at missa, men sum ein kona einaferð segði »tann sum onki eigur hevur onki at missa«. Hávardur var persónliga trúgvandi og var tí ikki bangin fyr at doyggja, tí hann visti at lívið á jörðini bert var fyribils stóðgur, har tað ráddi um at skapa so nógva gleði sum gjørligt og at elska sín næsta. Alt hetta náddi hann upp 19 ár. Eisini tit fáa náddu at geva honum allan kerleika og nógvar ríkar lötur. Eg veit at hansara stórv skapi er, at tit fara at halda áfram og skapa gleði saman við teimum sum eftir sita.

Eg vil eisini senda mína djúpastu samkenslu til familjurnar hjá Alvi Mortensen og Eyðun Strøm í Trongsavági, sum eisini blivu mistu sinir elskaðu synir í somu ferðsluvannlukkuni leygarmorgun, tann 18 september í Óravík. Guð styrkir tykkum og okkum sum eftir sita. Hartil kunnu vit gleðast yvir at tann fjórði drongurin slapp við livinum og at jórðið eftir umstøðunum hevur tað gott. Ein lítill vón er, at hugburðurin til ferðslu í Fýroyum er broyttur og at vit fýroyingar fara at fylgja teimum ráðum sum Ferðslutrygd og aðrir myndugleikar royna at geva okkum.

Eg vil at enda loyva mær at taka fram nakrar reglur úr einum enn ikki útgivnum sangi hjá Kára P.

»hygg útum tí vár titt kemur, sólin skar við hár titt nemur, vónin skolar spakuliga upp á okkar strond«.

Takk øll tit sum stuðlaðu og troystaðu tá ið á stóð.

Heilsan

Mammubeiggin Fróði

sum ger, at eitt sokallað »móðurland« ynskir at vörveita síni hjáland - fyr egnan vinning og einki annað.

Men tað hendir tó í einstökum førum, at eitt »móðurland« fær vaksandi áhuga fyr at hjálpa einum hjálandi at standa á egnum beinum. Hetta er Bretland eitt talandi dømi um. Men sjálvt um tey formellu bondini loysna og til seinast heilt hvørva til hjálandið, hevur »móðurlandi« tó framvegis møguleika at hava eina týðandi ávirkan á tað nýggja samfelagið - við at nýta tann

sokallaða »ósjónliga kapitalin« og ikki misnt sum vit so væl kenna fyribrigdi í Fýroyum - eina hjálpsama 5. kolonnu«, sum letur seg keypa fyr »ussel mammun« og makt.

Dulsmál

Ílt er í løtuni at gera upp í rónum, hvat eksporturin av teimum mongu túsduntals fýroyingum til Danmarkar hevur kosta fýroyska samfelagnum, og enn meiri trupult er at finna útav, hvussu stórv tann danski vinningurin er og hevur verið av hesum útflutningi og ikki

minst teimum avtalum við NATO og USA um at brúka Fýroyar til hernaðarlig endamál.

Men vónandi verður sløvið lyft fyr hesum og enn fleiri dulsmálum, tá fýroyska sendinevndin kemur til Danmarkar at samráðast við dansku stjórnina um eitt komandi fýroyskt fullveldi.

PS: Hesa grein um leiðina til eitt møgulegt fýroyskt fullveldi, skrivaði pápi okkara bert fáar dagar aðrenn hann andaðist.

Elina og Sigga Nolsøe